

פצצה מתקתקת: כל עוד זה יימשך הבעיה בנגב רק תחמיר

written by מאיר בן שבת | 11.10.2026

במהלך שנת 2026 נעצרו על ידי השב"כ 72 תושבים מהנגב והדרום בחשד לעבירות ביטחוניות. כנגד 50 מהם כבר הוגשו כתבי אישום. נתונים אלה פורסמו בשבוע שעבר על ידי השב"כ, ככל הנראה בהמשך לפולמוס שעוררו הפרסומים על הדיווח שמסר ראש הארגון, דוד זיני, בעניין זה לשרי הקבינט

שטף האירועים שפוקד אותנו, מההתפתחויות בזירות המלחמה ועד לאלה שבמערכת הבחירות, דחק את העיסוק בנושא הזה מהמקום שהיה ראוי לו בסדר היום הציבורי. ממדי התופעה מבטיחים כי הוא לא ירפה מאיתנו.

באפריל השנה, בדו"ח המי יודע כמה שכתב מבקר המדינה על היבטי המשילות בנגב, הוא ציין, בהתבסס על הערכת השב"כ, כי כיום אחד מכל חמישה בדואים באזור זה הוא בעל זיקה פלסטינית. זיקה זו נובעת בין היתר מתופעת הנישואים בין גברים בדואים מהנגב לנשים פלסטיניות, משהות בלתי חוקית של פלסטינים בשטחי הנגב ומחולשת האכיפה והפיקוח. התופעה, כך נכתב, מקיפה בין השאר עשרות אלפי בני נוער במגזר הבדואי.

מבקר המדינה התריע כי "היעדר זיקה ישראלית, בשילוב עם חולשת המשילות בנגב, מוביל להזדהות ומעורבות באירועי אלימות וטרור נגד מדינת ישראל, ועל פי גורמי הביטחון הוא מהווה איום אסטרטגי על מדינת ישראל".

רה"מ דפק על השולחן ופסק: "אי אפשר להמשיך כך"

לפני כ-20 שנה, הזדמן לי להשתתף בפגישת עבודה של ראש הממשלה המנוח אריאל שרון ז"ל, עם ראש השב"כ דאז, אבי דיכטר ¹ מנהלי באותם הימים. הפגישה התקיימה ב"וילה" שבמחנה הקריה בתל אביב, והשתתף בה גם מי שכיהן כמזכיר הצבאי באותה עת ² אלוף יואב גלנט.

דיכטר ואני הצגנו נתונים על היקף אישורי התושבות שישראל נותנת לפלסטינים, במסגרת הבקשות לאיחוד משפחות. ראש הממשלה נדהם לנוכח ממדי התופעה, דפק על השולחן ופסק "אי אפשר להמשיך כך". הוא הורה לפעול יחד עם משרד הפנים והמערכת המשפטית כדי למצוא דרך לבלום את התופעה.

"חוק האזרחות והכניסה לישראל", אשר תוקן כהוראת שעה בשנת 2003 ומוארך מאז בעקבות מדי שנה, היה אמור להיות המענה לכך. הוא הגביל את האפשרות להעניק לפלסטינים מעמד של תושבות-קבע ורישיונות ישיבה בישראל, במקרים של נישואים עם פלסטינים.

האדן העיקרי שעליו הוא נשען היה הטיעון הביטחוני. נקל היה להצביע על מעורבותם הגבוהה בפעילות טרור של מקבלי התושבות או של ילדיהם ("אחמ"ש דור ב"), בהשוואה לאזרחי ישראל הערבים.

התופעה בלטה מאוד בפיגועי התופת בתקופת האינתיפאדה השנייה, אך נמשכה גם בשנים שלאחריה עד לימים אלה. ה"אחמ"שים" מעורבים בטרור בשיעור גבוה לאין ערך משיעורם באוכלוסייה הערבית.

שופטי בג"ץ שדחו את העתירות נגד החוק קבעו כי במציאות השוררת בישראל, פגיעתו בזכויות חוקתיות היא מידתית. "זכויות אדם אינן מרשם להתאבדות לאומית", כתב השופט אשר גרוניס באחד מפסקי הדין שניתנו בעניין זה.

ואולם, במרוצת השנים התרחבו חורי המסננת שדרכה נבחנו בקשות התושבות, תחולת ההגבלות צומצמה ומספר האישורים עלה בהדרגה.

למעשה, נוצר מסלול למימושה בפועל של "זכות השיבה", באופן שמשפיע על הדמוגרפיה, על הביטחון ועל מרקם היחסים העדין שבין אזרחי ישראל הערבים למדינת ישראל ורשויותיה.

רבים מקרב אוכלוסיית האחמ"שים ממשיכים לשמור על קשר עם אזורי מוצאם בשטחי יו"ש או ברצועת עזה. החיים בישראל לא מחקו את זיקתם לאזורים הללו. הם קשובים למתרחש שם, מעורבים רגשית, מושפעים ולמרבה הצער גם משפיעים על סביבתם הנוכחית. הזמן שחולף לא מעמעם את הבעיה, הוא רק מחריף את חומרתה. הזיקה הדתית, הלאומית והגיאוגרפית לפלסטינים ביו"ש, רק מעצימה מאפיינים שמוכרים בקרב בני הדור השני והשלישי בחברות מהגרים. הנגישות לנשק מחד ולציבור ולמערכות הישראליות מהצד השני, מייצרת פיתויים והזדמנויות למימוש רעיונות מתחום הטרור, החבלה והריגול.

פרשיית הניסיונות לחבל במפציצי הקרב האמריקניים בבסיס חיל האוויר בבריטניה היא דוגמה אחת למה שיכול להתרחש גם כאן. מבקר המדינה בעצמו התריע על הסכנות הנובעות מהקרבה היתרה של אוכלוסייה בדואית לבסיס חיל האוויר בנבטים וכתב: "בין היתר חלה עלייה של ממש באירועי ירי בסמיכות לבסיס ואף בזליגה של ירי לשטחו (באחד המקרים כנף של מטוס נפגעה מירי כאמור)".

התמודדות יעילה עם אתגרי המשילות, הפשיעה והביטחון במגזר הבדואי מחייבת מאמץ לאומי מערכתי. עד שזה יקרה, כל אחד מגופי המערכת פועל בגזרת אחריותו בעיקר מול הסכנות המוחשיות והמיידיות.

ואולם, גם אם גורמי המערכת יגלו יעילות יוצאת דופן ויפליאו לעשות, הם לא יוכלו להדביק את התפתחות התופעה כל עוד הברז שמאפשר את המשך אישורי התושבות עדיין פתוח.

אם יש עניין אחד, שבו חיונית התערבותו האישית של ראש הממשלה בקשר לתופעה זו, הוא

סגירת ברז האחמ"שים. ה-7 באוקטובר הביא להתפכחות מערכות המדינה בתחומים רבים.
בנושא הזה ? כך נדמה ? עדיין לא חל השינוי המתחייב.

התפרסם בישראל היום, בתאריך 11 באוקטובר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.